

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14744,Wolne-Zwiazki-Zawodowe-Wybrzeza-Komitec-Zalozycielski.html>
2021-11-30, 00:24

Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża, Komitet Założycielski

Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża, Komitet Założycielski, organizacja antykomunistyczna powstała 29 IV 1978 w Trójmieście. Pierwsze WZZ w II 1978 założył na Śląsku Kazimierz Świłoń, w X 1979 bracia Jan i Mirosław Witkowsy powołali WZZ na Pomorzu Zachodnim. Był to pierwszy niezależny ruch związkowy w całym bloku sowieckim. W deklaracji Komitetu Założycielskiego WZZ Wybrzeża czytamy m.in.: „Ruch związkowy w Polsce przestał istnieć ponad 30 lat temu. Likwidacja PPS, PSL i innych niezależnych reprezentacji społecznych przy dokonanej w 1947 r. centralizacji związków zawodowych doprowadziła do przekształcenia ich w przedstawiciela monopolistycznego pracodawcy, a nie pracowników. PZPR uczyniła działalność związków zawodowych przedłużeniem swojej struktury i posłusznym narzędziem zorganizowanego wyzysku wszystkich warstw społecznych”.

Założyciele WZZ Wybrzeża: Antoni Sokołowski, Krzysztof Wyszkowski i Andrzej Gwiazda, wysuwali postulat głębokich zmian politycznych: "Szeroka demokratyzacja jest dzisiaj absolutną koniecznością. Społeczeństwo musi wywalczyć sobie prawo do demokratycznego kierowania swoim państwem. Wszystkie jego warstwy muszą zdobyć możliwość samoorganizacji oraz tworzenia instytucji społecznych rzetelnie realizujących ich prawa. Tylko autentyczne związki i stowarzyszenia społeczne mogą uratować państwo, bo tylko przez demokratyzację droga prowadzi do scalenia interesów i woli obywatela z interesem i siłą państwa". Działalność WZZ koncentrowała się wokół obrony praw pracowniczych i związkowych, organizacji obchodów rocznicowych Grudnia '70 i wydawania niezależnej prasy. W I. 1978-1980 ukazało się 7 nr. „Robotnika Wybrzeża” (wydawcy: Joanna Duda-Gwiazda, A. Gwiazda i Bogdan Borusewicz) i ok. 10 nakładów

różnych ulotek. Pisano o sprawach codziennych, np.: Andrzej Bulc o stanie sanitariatów w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, Anna Walentynowicz o pracy kobiet izolujących rurociągi azestem i szklaną watą oraz o wizycie I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka w Stoczni, Alina Pienkowska o służbie zdrowia, A. Gwiazda o systemach płac, Maryla Płońska o walce mieszkańców z nieuczciwym zarządem spółdzielni mieszkaniowej i trujących wyziewach z materiałów budowlanych. Stałym tematem były prawa pracownicze i związkowe, przybliżano również treść konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy, relacjonowano represje wymierzone w działaczy opozycji. Strategia postępowania władz PRL wobec WZZ nie odbiegała od standardowych działań służb milicyjno-esbeckich: dezintegracja, nękanie, prewencja, techniki operacyjne (podśluch, obserwacja stała i ruchoma) oraz metody administracyjne. Całą czołówkę działaczy WZZ Wybrzeża SB rozpracowywała w ramach tzw. spraw personalnych. I tak: A. Bulca rozpracowywano w ramach SOR krypt. Żak, K. Wyszokowskiego – krypt. Kanał; B. Borusewicz – krypt. Godot, Antoniego Mężydłę – krypt. Prymus, Różę i Janusza Janców – krypt. Bizon, Władysława Buszkiewicza – krypt. Emeryt, Jacka Taylora – krypt. Mecenas, Lecha Kaczyńskiego – krypt. Radca, A. Pienkowską – krypt. Pielęgniarka, Jana Zapolnika – krypt. Pacjent, Kazimierza Szołocha – krypt. Kurier, A. Sokołowskiego – krypt. Sokół, Lecha Wałęsę – krypt. Bolek, A. Walentynowicz – krypt. Suwnicowa, Joannę i A. Gwiazdów – krypt. Brodacz. W polu zainteresowania SB znaleźli się także pozostali działacze WZZ, m.in.: Jerzy Borowczak, Andrzej Butkiewicz, Bogdan Felski, Mieczysław Kamrowski, Jan Karandziej, Andrzej Kołodziej, Mariusz Muskat i M. Płońska. Ciężar walki z WZZ spoczywał na tajnych współpracownikach SB. Z akt SB wynika, że do najaktywniejszych TW wśród liderów WZZ Wybrzeża należał Edwin Myszk, który współpracował z SB już od II 1970 (TW ps. Leszek). Powstanie WZZ z niepokojem odnotowano nie tylko w PZPR i SB, ale również na Kremlu. Tak pisał o tym w pamiętniku Piotr Kostikow (BGW, Warszawa 1992), który w l. 1964-1980 monitorował sprawy polskie w ramach Wydz. Łączności z Bratnimi Partiami Krajów Socjalistycznych KC KPZS: "Z Polski przyszło określenie: opozycja autobusowa", cała jej siła zmieści się w jednym

autobusie i, oczywiście, zostanie wywieziona. Nasze oceny były inne. Z uwagą na przykład odnotowaliśmy już w 1978 roku powstanie Komitetu Założycielskiego Wolnych Związków Zawodowych. Dowiedzieliśmy się potem, że kolportowane są niezależne pisma, że bezpieczeństwo dokonało aresztowań. Bardzo nas to przestraszyło. [...] Wiadomości o Wolnych Związkach Zawodowych zaalarmowały naszych szefów. [...] Nasi szefowie sformułowali taką tezę: ten ruch jest niebezpieczny, już same nazwy - wolne związki zawodowe czy komitety obrony robotników - są dynamitem. Ruch jest niebezpieczny, bo wraca do początku wieku, do korzeni rewolucji społecznej". Po dyscyplinarnym zwolnieniu A. Walentynowicz z pracy w Stoczni Gdańskiej im. Lenina 7 VII 1980 WZZ zorganizowały akcję w jej obronie. Ulotkę w tej sprawie sygnował Komitet Założycielski WZZ Wybrzeża i redakcja „Robotnika Wybrzeża”, czyli: B. Borusewicz, J. Duda-Gwiazda, A. Gwiazda, J. Karandziej, M. Płońska, A. Pienkowska i L. Wałęsa. O świcie we czwartek 14 VIII 1980 w obronie A. Walentynowicz zastrajkowali pracownicy SG. Rola środowiska WZZ w strajku była kluczowa. Po zakończeniu strajku 16 VIII przez L. Wałęsę, z inspiracji WZZ-owców powołano MKS, w Prezydium którego ludzie WZZ odgrywali rolę kierowniczą (J. Duda-Gwiazda, A. Gwiazda, B. Lis, A. Walentynowicz,). Zaslugą tego środowiska było sformułowanie i obrona 21 postulatów, z najważniejszym z nich: zgodą komunistów na powstanie Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych.

Sławomir Cenckiewicz

[Gdańsk, Region Gdańsk](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)